

Cetatea Cavalerilor

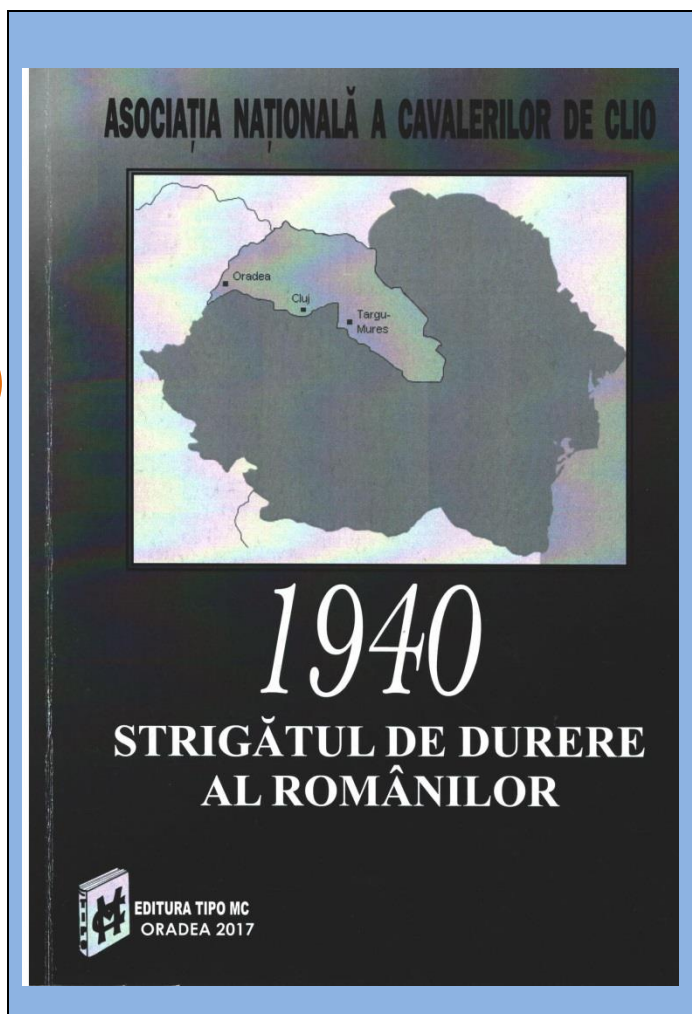
Fondator Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Clio
 Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

Anton Lixandroiou - Holocaustul după Dictatul de la Viena

VESTE EXCEPTIONALA TRECUTA SUB TACERE DE CONDUCEREA ROMANIEI !

Anton Lixandroiou, cetatean american si roman, a obtinut dupa ani de procese, ca Ungaria sa-si ceara scuze pentru HOLOCAUSTUL savarsit asupra romanilor din Transilvania ca urmare a Dictatului de la Viena. Interesant este ca cei de la Bruxelles au spus initial ca "nu pot lua in considerare cele 2100 de probe trimise Tribunalului International dat fiind ca aceste crime s-au petrecut inainte de infiintarea acestui tribunal" Dupa acest raspuns imbecil, A.L. s-a adresat ONU, cerand ca toti criminalii judecati la sfarsitul celui de al 2-lea Razboi Mondial, inclusiv Hitler, Mussolini, Horthy, sa fie reabilitati, deoarece acestia au facut crime inainte de infiintarea Tribunalului International. Raspunsul si rezultatul bomba, a fost ca UNGARIA SI-A CERUT IERTARE IN PLENUL ONU, PENTRU HOLOCAUSTUL DIN NORDUL ARDEALULUI ! O premiera ! In Romania stirea a fost lasata deoparte. Sa nu se supere UDMR-ul. FELICITARI ANTON LIXANDROIU !!!

Atât în scurta și trunchiata perioadă a ultimelor zvâcniri ale democrației interbelice (toamna 1944 - toamna 1947), cât și în anii '80 ai secolului trecut, etichetați ca ai naționalismului ceaușist, în comemorarea evenimentelor din 1940 - 1944 se folosea, ca o supapă de refulare a durerilor, expresia: **"Iertăm dar nu uităm!"**. Era vorba de suferințele generate de atrocitățile individuale și de grup, veritabile pogromuri locale, pe care autoritățile maghiare ocupante le-au săvârșit deliberat împotriva românilor, evreilor și slovacilor din Ardealul de nord, pierdut prin Dictatul de la Viena. Românii au receptat această formulă de încadrare a perioadei în istoria lor, în loc de-a se răzbuna, la fel de sângeros, contra conaționalilor maghiari din rândurile cărora s-au recrutat călăii părinților, fraților, mamelor și copiilor lor. Mai ales răzbunare împotriva celor care încă trăiau alături de ei, dovediți fiind că au dirijat și participat la atrocități! Motivația era alambicată. La început, pentru că țara era condusă de minoritari, iar în anii '80 deoarece regimul trâmbița rezolvarea problemei minorităților și impunea o frăție indiscutabilă bazată pe internaționalismul proletar.

Era bine, era rău? O întrebare care ar necesita mai profund discutață pentru urmările ei reale și de vitrină! Totuși, formula românească

"Iertăm, dar nu uităm!" se încadra perfect în psihologia și mentalul nostru. Oameni pașnici, iertători, pătrunși de frica lui Dumnezeu, de simțul echilibrului – românii, de cele mai multe ori, resping vendeta, mai ales împotriva "străinului" de lângă el. Chiar dacă-l acuză de toate relele pe care i le face, nu o dată dovedibile.

Totuși, prin pana specialiștilor istorici, din categoria cărora cu onoare face parte dl. col. (r.) dr. Constantin Moșincat, doctor în Istorie al Universității din Oradea (coordonator prof. univ. dr. Viorel Faur), vremurile trecute, cu bune și cu rele, cu bucurii și necazuri, trebuie scrise și readuse periodic în mentalul noilor generații. Cu atât mai mult cu cât există astăzi și pentru mâine șansa ca greșelile și orgiile trecutului să se repete.

Neorevizionismul maghiar al zilelor noastre, propagat nu numai în cadrul Uniunii Europene ci și în propria noastră țară, prin guvernul, partidele Ungariei și structurile extremiștilor maghiari, cetățeni din țara noastră – capătă, pe an ce trece, o escaladare care parcă copiază perioada anilor 1930-1940. În același timp, guvernării români parcă copiază impotența decizională a epocii interbelice a lui Carol al II-lea. Din păcate neofascismul dă semne de revigorare în vestul, centrul și nordul Europei. La începutul lunii august 2012, la festivalul de muzică de pe insula Kismarosy – Veroce din Ungaria, au fost prezenți mii de tineri militanți ai doctrinei neofasciste din Ungaria, Germania, Marea Britanie etc., inclusiv tineri maghiari din România, membrii ai „Tineretului Maghiar din cele 64 de comitate”, care l-au inspirat recent și pe Anders Brevik în atentatul de pe insula Utoia. Potrivit unui corespondent al revistei engleze „The Sun” acolo, în locația amintită din Ungaria vecină, la doar câțiva zeci de km de Oradea, tinerii neofasciști au rostit discursuri împotriva evreilor, musulmanilor, popoarelor ne ariene, au comercializat cărți despre Hitler, însemne naziste ștanțate pe tricouri și bijuterii ieftine, au intonat cântece extremiste specifice anilor 1933 - 1940². Se pare că de aici își alimentează ideile un orădean de-al nostru, deputat europarlamentar, când incită parte din

¹ Extras: Constantin Moșincat Strigătul de durere al românilor ardeleni, 2017

² Vezi: 04.08.2011, You Tube, The Sun

tinerii săi conaționali la acțiuni antiromânești, drapate, pentru captarea bunăvoinței Uniunii Europene, cu declarații de dragoste față de lumea evreiască de astăzi, uitând de păcatele înaintașilor săi din 1944, inclusiv din Oradea, când evreii din Ungaria au fost trimiși în lagărele de exterminare de la Auschwitz, Birkenau, în așa zise „tabere de muncă”.

În dezamorsarea neofascismului de astăzi, prin condamnarea regimurilor fasciste ale Europei interbelice, se înscrie și ceea ce face dl. Constantin Moșincat, în ultimii douăzeci și cinci de ani, ca organizator a numeroase sesiuni științifice naționale dedicate anilor 1930-1944, și editează un nou volum în care revine asupra atrocităților horthyste din Ardealul ocupat al anilor 1940-1944. Nu este primul volum dedicat acestei teme, dar acum face o sinteză a surselor arhivistice, presei și bibliografiei edită, dedicate perioadei istorice în discuție, după cum pune în circuitul științific și documente de arhivă inedite. Firesc, ca în orice lucrare științifică, autorul interpretează evenimentele cu uneltele istoricului avizat, dar și a militarului român patriot și echilibrat prin mesajul pe care-l transmite cititorilor, mai tineri sau mai cu experiență de viață.

Nu am să fac o prezentare a capitolelor cărții. Ar fi școlăresc. În fond, o carte se prezintă singură, alături de autor, iar acesta are o operă bine articulată, temeinic argumentată, pe această tematica, și nu numai, atât de dureroasă! Meritul autorului de a descoperii noi documente din arhive diferite este exemplificat și de astă dată, bibliografia istorică devine mai bogată, mai diversă cu această nouă lucrare riguros documentată.

Pe lângă cele punctate mai sus, apreciez consecvența autorului în completarea cu noi dovezi arhivistice a punctului său de vedere. Fără documentul care înregistrează ca o fotografie realitatea momentului, scrierea Istoriei riscă să treacă în fabulație, în politică și minciună.

Cartea este adresată memoriei tatălui și socrului său care au satisfăcut serviciul militar sub comanda regentului Horthy. Apoi o dedică foștilor săi profesori și colegi de liceul militar, la a 45-a lor întâlnire de la absolvire, cu toții foști ofițeri ai Armatei Române. Un gest mai mult decât frumos, încadrat în tradiție.

Poate, alături de alte volume dedicate diferitelor momente și etape din evoluția Armatei Române de-a lungul epocilor istorice, această carte să argumenteze, în atmosfera zilelor noastre, necesitatea imperioasă a refacerii forței de rezistență armată a națiunii, după cum, odată, aici în Ardeal se formase acea „conștiință națională favorabilă apărării graniței de vest”.

Vremurile adună nori pe cerul Patriei. Românii trebuie să-și refacă armata populară, pe lângă cea de profesioniști. Ea se cere dirijată nu numai de ofițeri de carieră, buni cunoscători ai strategiilor militare și armelor momentului, ci și de oameni politici responsabili și cu viziune națională și europeană, chiar mondială.

Altfel, putem cădea în capcana anilor 1940, cu suferințele mult amplificate – până la sfârtecarea definitivă a Țării de către ”prietanii” din jur!

Prof. univ. dr. Mihai D. Drecin

Membru al Academiei Oamenilor de Știință din România

Arhivele sunt prin excelență depozitarele unor documente de referință. Cele ale serviciilor secrete completează informația civilă, uneori comentată. Serviciile secrete doar consemnează faptele, comentarea acestora revenind instituțiilor statale și mai târziu interpretate de cercetătorii interesați. Pe astfel de documente, cele mai multe inedite, se bazează rândurile referitoare la o temă extrem de actuală.

Obiectivul demersului nostru constă în dezvelirea adevărului și îndreptarea responsabilității numai asupra acelor care se fac vinovați de faptele reprobabile comise. Nu căutăm vrajba, ură sau himere dar nici nu putem asista impasibili la denaturarea, falsificarea și/sau denaturarea adevărului de mai noua iredentă maghiară, prin omisiune interpretativă, sau prin apel la „drepturi” minoritare discriminatorii. Cu atât mai mult cu cât rănilor pricinuite în 1940 încă nu s-au cicatrizat pe dea-ntregul.

Documentele inedite pe care le prezentăm reprezintă izvorul strigătului de durere la care au fost forțați, maltratați și umiliți românii, din Ardealul ocupat, de administrația horthystă între 5 septembrie 1940-25 octombrie 1944. În lucrarea de față prezentăm - din unghiuri de vedere diferite - germenii care au generat isterica răbufnire și răzbunare a ocupanților unguri asupra românilor nevinovați, în evoluția și principalele ei momente din timpul evacuării părții cedate din

Transilvania, sub ocupația horthystă și după eliberarea Transilvaniei. Prigonirea românilor și exterminarea evreilor a fost adevărata esență a politicii horthyste.

Argumentele aduse, prin documente infailibile ce poartă și semnătura reprezentanților horthyști, sunt de natură a șterge alibiurile confecționate de cei care le voiau neștiute și uitate. Documentele sunt grăitoare dovezi ale punerii în practică a politicii de revanșă și răzbunare față de valahii care și-au permis să atârne opinca, în mod sfidător, pe Parlamentul de la Budapesta, în 1919. Crezul lui Dűcső Csaba a fost însușit și multiplicat în tot atâtea cazuri câte omoruri, schingiuri, bătaii, maltratări și distrugerii de simboluri naționale – statui și biserici - au fost semnalate. Și mai trebuie dedus că nu toate s-au așternut oficial pe hârtia reclamației și că cercetarea primară făcută de administrația horthystă a aplicat, unde s-a putut, principiul „corb la corb nu-și scoate ochii”.

4
Își poate cineva imagina că urmașii pedepșiților, prin sentințele tribunalelor instituite pentru sancționarea crimelor de război, au recunoscut vina înaintașilor lor? Mult miram-aș! În fond nu le pasă, în orgoliul lor grofesc, de drama românilor. Este suficient să analizăm declarații recente ale reprezentanților lor, să le vedem reacțiile extremiste în condiții normale când „nem tudok romanul – adică, nu știu românește” este spus de tineri în România anilor 2017! Au uitat prea repede, sau au vrut ei, ungurii, ca despre aceste lucruri să nu se mai vorbească, că vezi doamne nu-i în spirit european. N-am face-o dacă din trecut s-ar fi învățat ceva. Dar atâta vreme cât trecutul este falsificat prin trufie, fală și o pretinsă superioritate culturală contrară realității, câtă vreme victimele n-au avut nici măcar dreptul la creștineasca cruce, de la căpătâi, nu putem să ascundem faptele reprobabile din perioada horthystă sub preșul uitării adevărul.

Violenta instalare a regimului horthyst a traumatizat pe românii ardeleni. Drama lor a avut un dublu aspect: au fost abandonați de regele lor, Carol al II-lea, după ce au trudit vreme de două decenii la consolidarea României Mari, și apoi maltratați fizic cu brutalitate - prin bătaii și schingiuri - molestați psihic și moral de batjocura ungurească. Brutalitatea în retragere a bolșevicilor lui Bela Kun, din 1919, a fost întregită de regimul de groază și teroare a lui Horthy, din sângeroasa toamnă a anului 1940! Văile Ardealului s-au transformat în „văi ale plângerii”, iar dealurile și munții în adevărate „Golgotă ale umilinței și deznădejdi”.

Expulzarea intelectualilor, funcționarilor și fruntașilor români a fost esența politicii horthyste. Cruzimea ghetourilor și lagărelor de exterminare a evreilor, din care prea puțini au mai supraviețuit, este cutremurătoare. Au asumat și luat ungurii asupra lor responsabilitatea prigoanei românilor și holocaustului evreiesc din Ardealul administrat de Horthy? Până în prezent NU!

Se știe că horthyștii, de la Tratatul de pace de la Trianon până în 1940, au dus o politică agresivă de revizuire a prevederilor acestuia, sfidând dreptul internațional privind opțiunea românilor ardeleni la autodeterminare. În timpul ocupației s-a făcut orice pentru maghiarizarea românilor, discriminarea economică, rechiziții abuzive, persecuții de tot felul, internări forțate în tabere de muncă, concedieri, retrageri de brevete și licențe, anulări de pensii, pedepse grele în armată, arestări și condamnări pentru orice gest considerat antimaghiar. După descoperirea masacrelor săvârșite în primii ani de ocupație, schingiuirile morale și despuieră românilor de bunuri s-au metodizat, s-au legiferat, s-au generalizat și s-au camuflat sub diferite feluri. În satele și comunele curat românești - de pildă - erau numai învățători unguri. Nimic în administrație, cultură și chiar biserică nu a rămas neatins. Până și credința românilor era amenințată. Adesea erau „sfătuiți” să renunțe la ortodoxie și să treacă la catolicism. Rezultatele administrației horthyste le-am sintetizat pe ani, după cum au fost prezentate de reprezentanții Armatei, în sintezele informative și contrainformative.

Dreptatea ungurească murise demult, de pe vremea lui Matei Corvin, după cum cu regret constata preotul Ioan Moța, atunci când trecea pe lângă statuia din Cluj a regelui, în drumul său spre a-și ispăși pedeapsa în închisoarea din Vacz: „egüt veled meg halt az igasag- adică odată cu tine a murit dreptatea”. Dezertările din armată ale românilor aveau drept cauze: bătaia și pedepsele grave, insultele, jignirea sentimentului național. Ungurii erau siguri că nici un fel de anchetă nu se va efectua în armată fapt pentru care erau fără milă față de români. Incidentele provocate la frontiera trasată prin Diktatul de la Viena aveau ca scop destabilizarea și crearea situațiilor conflictuale, încordate, incidente în care cei responsabili să nu poată fi identificați, iar

vina să fie aruncată, musai, pe români. Anchetele au dovedit, în cele mai dese cazuri, că majoritatea incidentelor au fost provocate de unguri, care au căutat tertipuri pentru a-și ascunde vina. Constatăm că, prea ușor, s-au dat verdicte pentru depozedarea românilor de bruma lor de avere. Dreptul horthyst era discreționar în favoarea ungarilor, patronajul fiind girat de guvernul ungar. Litigiile erau superficial judecate, declarațiile ungarilor având totdeauna relevanță, fiind mereu tranșate în favoarea lor.

Această carte semnalează doar un strigăt de durere al românilor supuși regimului fascisto - horthyst de deznăționalizare, de lovire și spintecare a sufletului celor obligați a-l suporta între septembrie 1940 și octombrie 1944. El chiar s-a prelungit, ungurii convertiți de noua administrație sovietică mult după această dată de regimul socialist-muncitoresc (la care s-au lipit ungurii pentru a-și pierde urma și identitatea horthystă), cu aspecte perfide până în actualitate. Astăzi asistăm la înăsprirea relațiilor româno-maghiare din cauza ungarilor care manifestă o falsă și disimulată democrație și un comportament european doar declarativ tolerant. A se vedea sfidarea cu prilejul preluării președinției europene când a prezentat harta Ungariei Mari, după cum a fost și încercarea eșuată a deputatului bihorean Szabo Ödon de declarare a satului Tărcaia sat martir, în loc să se recunoască că civilii din sat s-au alăturat armatei bolșevice și opus armatei române, în 1919.

Cum se poate oare depăși momentul de tensiune?

Aproape simplu: recunoașterea publică și așezarea unor plăci, cruci comemorative în toate localitățile martir, acolo unde brutalitatea horthystă a fost prezentă, căci n-am face nimic potrivit istoriei normale. Documentele pe care le publicăm, peste care s-a așternut colbul timpului, reflectă, în bună măsură, starea de spirit, modul cum au acționat armata, autoritățile și cum a rezistat populația românească din Ardealul cedat în acei ani de supliciu, durere, deznădejde, revoltă și speranță.

Această carte o rostuiți pentru memoria tuturor celor știuți și neștiuți, amintiți și pomeniți în fața altarelor neamului. Jertfa lor, poate zadarnică, o preamărim, căci moara timpului nu macină adevărul. Îl reamintim pentru ca nicidecum să nu fie repetat.

Autorul

Oradea, 30 August 2017

Masacrul comis de trupele maghiare în localitatea Treznea în 1940.

La data de 9 septembrie 1940, armatele horthyste maghiare au masacrat zeci de localnici din comuna Treznea din județul Sălaj, localnici a căror singură vină a fost aceea că erau români. În acea zi a

avut loc un adevărat genocid etnic statal asupra românilor, primul de acest gen din timpul celui de-al Doilea Război Mondial, pentru care statul vecin, Ungaria, nici nu și-a cerut vreodată scuze și nici nu a plătit vreo despăgubire pentru atrocitățile comise. În acea zi de 9 septembrie 1940 după cedarea nord-vestului Transilvaniei către Ungaria prin odiosul Dictat de la Viena, trupe maghiare aparținând batalionului 22 din Debrețin, aflate sub comanda locotenentului Mikloș Akosi, au trecut frontiera și au intrat în comuna Treznea, o comună din județul Sălaj, aflată la 15 km de Zalău unde au dezlănțuit măcelul, ucigând un număr de 86 de români.

Primele victime au fost copii aflați cu vitele la păscut, copii care au fost masacrați cu focuri de mitraliere, au fost străpunși cu săbiile și baionetele, ori uciși cu paturile armelor de soldații maghiari. A urmat apoi împușcarea tuturor locuitorilor găsiți pe ulițe sau în casele care au fost mai întâi atacate cu grenade și incendiate. Versiunea oficială dată publicității la Budapesta, a fost aceea că trupele maghiare care au intrat în comuna Treznea au fost atacate cu focuri de armă de către localnici. Această relatare este un fals, întrucât există dovezi clare care atestă că masacrul a fost premeditat, armata maghiară abătându-se din marșul său, special pentru a-i masacra pe românii din sat. Aceste atrocități au început la câteva zile după Dictatul de la Viena, atunci când armata ungară a pătruns pe teritoriul Ardealului anexat și a început să comită masacre împotriva românilor, în localități precum: Nușfalău, Ip, Treznea, Cerișa, Marca, Brețcu sau Mureșenii de Câmpie.

La masacrele împotriva românilor s-au adăugat și numeroase abuzuri și măsuri polițienești de teroare impuse de noile autorități, dar și arestări ilegale, execuții sumare precum și aroganța agresivă a reprezentanților noilor structuri administrative. Astfel, în cursul acestor acțiuni au fost vizați, în primul rând, etnicii români considerați naționaliști și în special preoții și învățători. Aceștia au devenit victimele unor cetățeni maghiari ce trăiau chiar în Transilvania, ale trupelor militare ungare și ale altor formațiuni paramilitare din țara vecină, care a batjocorit, torturat și ucis un număr mare de români în acele zile tulburi ale anului 1940. Într-un raport statistic al Secretariatului de Stat pentru Naționalități, privind situația din Ardealul de Nord în perioada din 30 august 1940 și până în 1 noiembrie 1941, sunt menționate un număr de 683 omoruri, 1.826 schingiuri, 14.126 bătăi, 15.893 arestări, 524 profanări, respectiv 2447 devastări colective sau individuale, la care se adaugă expulzările în masă a românilor, peste noua frontieră impusă prin Dictatul de la Viena.

Reclamațiile românilor nu au primit totdeauna răspuns.

DELEGATUL MARELUI STAT MAJOR
COMISIA MIXTĂ ITALO-GERMANĂ Turda, str. Regina Maria 32

-Traducere din limba germană -

pe lângă

Către, COMISIA ITALO-GERMANĂ, CLUJ

Se trimite onoratei Comisii declarația românului Moraru Vasile, refugiat din Târgu Lăpuș, jud. Cluj. Comisia este rugată a se documenta asupra acestui caz și să binevoiască a ne informa dacă în Ungaria este permis sau nu audierea posturilor de radio românești.

Lt. Col. ss Bichiceanu Virgil

DECLARAȚIE

Subsemantul Moraru Vasile, român greco-catolic, de 28 de ani, de meserie frizer, casătorit cu 1 copil, fără avere, refugiat la 22 iunie 1943 din comuna Târgu Lăpuș, jud. Cluj, declar următoarele:

În noaptea de 17 Aprilie 1943, orele 22, împreună cu Mare Pavel, Pop Vasile și Gherman Ioan, tot din Târgu Lăpuș am ascultat la mine în casă cu aparatul meu propriu știrile la postul București. Probabil că vecinul meu, un ungur cu numele Szilagyi Lajos, frizer, ne-a pândit și ne-a denunțat Jandarmeriei deoarece imediat ziua următoare am fost chemați la postul de jandarmi, unde a trebuit să dăm o declarație, în care într-adevăr am recunoscut că am ascultat știrile din București.

Încă în aceeași zi, adică pe 18.04 am fost conduși la Poliția din Cluj, aici ne-au internat în lagărul din Cluj. De acolo am evadat la 22.06 1943. Camarazii mei au rămas în lagăr. Începând din 18 aprilie până la evadare nu mi s-a spus nici verbal, nici scris cât timp vom sta în lagăr, cu toate că noi de mai multe ori ne-am interesat de soarta noastră. În tot acest timp n-am fost condamnați de nici o instanță judecătorească.

Turda, 24.06 1943 ss Moraru Vasile

Pentru conformitate Lt. r. ss Bugarin Petru

A.M.R., fond 5417, dos.914, p.75

Subscrisul Zaha Eugen, de profesiune elev de liceu, fost cu domiciliul în comuna Bobota, județul Sălaj, născut în anul 1924, de religie română-unită și origine etnică română, fiul lui Grigore, și al Tereziei Pop, necăsătorit, având avere 1/3 dintr-o casă și dependințe, 1 moară pe apă și 10 iugăre de pământ arabil, calitate bună, în valoare de 500000 lei, declar următoarele asupra cauzelor refugierii mele din Ardealul aflat vremelnic sub supunerea guvernului maghiar. M-am refugiat singur în România în ziua de 29 iulie 1942 din cauza persecuției și batjocorei la care m-a supus regimul unguresc. În ziua de 5 decembrie 1941 a fost executat la Budapesta fratele meu Zaha Nicolae de 25 ani, croitor de meserie. Numitul a plecat de acasă la Cluj după stofă, în ziua de 21 noiembrie 1941, spunându-ne că în cazul că nu va găsi stofă la Cluj se va duce la Oradea. Nu am mai avut nici o veste despre dânsul de la plecarea de acasă până în ziua de 12 decembrie 1941, când Primăria comunei Bobota ne-a încunoștințat că a fost avizată din Budapesta că fratele meu a fost executat, fără a ne comunica motivele executării. M-am interesat de soarta lui la Consulatul Român de la Oradea, însă acesta n-a întreprins nici un demers în această chestiune, spunându-mi că numai pentru spionaj poate fi executat cineva. După executarea fratelui meu, la vreo lună ni s-au trimis prin poștă: pălăria, centura și un creion chimic. Odată cu comunicarea oficială că a fost executat, am primit și o scrisoare de la dânsul, în care ne spunea că peste 5 minute va fi executat la moarte pentru o mică greșeală, fără să arate în ce constă greșeala, și fiindcă călăii voiesc să-l arunce ca pe un câine în groapă, la stăruința lui i-au permis să-și plătească un preot catolic și să-și cumpere sicriu. După această scrisoare am dus o copie la Consulatul Român din Oradea, fiindcă în scrisoare erau dispozițiuni pentru caz de moarte, referitoare la averea sa, fiind căsătorit și având soția gravidă. N-am putut aduce scrisoarea. Pe preotul Trușașiu Virgil din Bobota, în urmă cu vreo 2 săptămâni, călătorind cu trenul la Carei unde i se găsea soția bolnavă în spital, l-au dat jos din tren într-o stație 2 ofițeri unguri care erau beți. Încă în anul trecut, nu-mi amintesc precis dacă aveam preot sau nu, fiindcă câțva timp am fost fără preot întrucât cel titular se refugiase în România, zvonindu-se că Ardealul cedat revine din nou României, aproape la toate bisericile românești, îndeosebi la cele care se găseau pe lângă șoseaua națională, s-au făcut săpături punându-se probabil explozibil, deoarece se vede și la biserica din Bobota, la partea dreaptă a peretelui un buton lung de vreo 10 cm. Minarea s-a făcut de către soldații unguri, [atunci] când s-a făcut și minarea podurilor de pe șosele. Premilitarii români sunt bătuți și batjocoriți fără nici un motiv. Comuna are o populație de 3000 persoane, din care vreo 40 persoane sunt unguri. Până în prezent s-au refugiat vreo 100 persoane și în fiecare zi se refugiază tot mai mulți. S-au luat măsuri de către autoritățile ungare ca în comunele unde este și populație ungurească să se facă slujba în ungurește, astfel și în comuna Dindești, județul Sălaj. Acest lucru mi l-a spus preotul nostru Trușașiu Virgil, care voia să se mute în acea comună, însă văzând măsura luată și-a revocat cererea. Afirmațiunile de mai sus le pot dovedi cu Fanca Traian, refugiat din Bobota, apoi cu Grama Vasile, primar, Ciocioian Nicolae, Husti Vasile, rămași în comuna Bobota. Declarație dată în fața judecătorului delegat, Zaha V.

AN-DJBh, fond Prefectura Județului Bihor-Beiuș, dos. 147/1942, f. 34.

Astăzi 24 octombrie 1940, se prezintă în fața noastră domnul Silaghi Ioan, în vârstă de 25 ani, născut în comuna Marca, județul Sălaj, și domiciliat în aceeași comună până la data refugiului său, întâmplată în ziua de 6 octombrie 1940, când grație unor împrejurări fericite, prin escaladarea unui geam a reușit să scape din arestul maghiar, deoarece [spune el] am fost ținuti închiși 9 zile, în care timp nu ni s-a dat de mâncare decât o singură dată pe zi, și atunci din mâncarea adusă de la locuințele noastre, în cantitate foarte redusă. În închisoare am fost un număr de 13 persoane, sub motivul că suntem legionari. Din totalul de 13, am reușit ca să fugim 2, și anume, subsemnatul și Olar Ioan, în etate de 50 ani, cantor al bisericii din acea comună. Domnul Olar a reușit să evadeze complet dezbrăcat. Jandarmii unguri, împreună cu armata maghiară au luat la bătaie pe toți locuitorii satului, pentru ca să-i restituie pe fugari. Mai grav dintre toți, a fost bătut Agrinaș Vasile, care a reușit să scape din mâna maltratatorilor fugind pe geam. Ceilalți 11 rămași în închisoare au fost transportați legați în direcție necunoscută. Subsemnatul am reușit să ajung pe teritoriul român prin păduri, după un drum de 2 săptămâni. Hainele ce le am pe mine în prezent mi-au fost date de autoritățile române, deoarece eu am reușit să scap numai în albituri și desculț. În timpul când am fost la închisoare, am fost ținuti acolo sub motivul că suntem legionari și suntem „de-ai lui Hitler”. Soldații unguri înjurau pe Hitler, spunând că ei nu ascultă de nimeni alții, decât de italieni. În ziua de 16 septembrie 1940, Regimentul 33 Honvezi, care forma armata de ocupație, după ce a jefuit toată comuna, a împușcat mortal 5 români, și anume: Cosma Pop Ștefan, Pop Ioan, cioban, Șumălan Ioan, Balota Ioan și Balota Ilie. În afară de aceștia, au fost grav răniți încă, Chișmanci Ana, care a fost împușcată pe sub claviculă cu 2 cartușe și Soponea Teodor din comuna Cosniciu de Jos. Din populația minoritară au fost omorâți următorii: Vaslavici Ioan împreună cu fiica lui, sub motivul că sunt de rasă germano-slovaci. În același timp, pentru satisfacerea poftelor de jaf, au fost omorâți și evreii Frid Marton și Frid Ițic, chiar în locuințele lor, după ce au fost jefuiți de toți banii. Alte omoruri au fost săvârșite de către armata maghiară în comuna Cosniciu de Sus, unde au fost împușcați 13 persoane, dintre care 4 au fost măcelărite cu baionetele, între acestea [fiind] și o femeie, care a fost legată de cal și târâtă prin comună până a murit. Numele acestor persoane este: Biriș Vasile, de 55-60 ani, Roșan Vasile, de 55-60 ani, frate cu primarul din acea comună, Jurcuț Alexandru de 34 ani, Costălaș Dumitru de 50 ani, împreună cu soția sa, Nișcaș Gheorghe de 48 ani. Numele celorlalte persoane nu-l știu, deoarece erau din comuna vecină cu mine și nu-i cunosc pe toți. Șase dintre aceste persoane au fost împușcate în curtea Primăriei, unde au fost lăsate până a doua zi, când s-a permis familiilor lor să le ridice și să le înmormânteze fără nici o ceremonie și fără preot. Hârte Gavrila a fost împușcat în pădure, Jurcuț Alexandru, pe stradă, iar celelalte persoane au fost omorâte [acolo] unde au fost prinse. Și aceștia au fost înmormântați fără nici o ceremonie, nepermițându-se să fie adus preotul și să fie înmormântați după ritul creștin. După ce am fost arestați la școală, soldații unguri împreună cu ofițerii lor ne-au dezbrăcat pe toți de la brâu în sus și ne-au făcut percheziții corporale, confiscându-ne lucrurile de valoare, ca ceasornice, inele etc. și banii ce-i aveam asupra noastră. Astfel, de la cei 17 inși câți am fost arestați la școală, ni s-a luat suma de 200000 lei, fiind amenințați cu moartea, ținându-ne baioneta în piept și revolverul gata să tragă în noi în cazul când am fi refuzat să le dăm toți banii ce-i aveam. Am fost examinați foarte amănunțit, dacă nu cumva aveam tatuat pe corp vreo figură sau vreun semn, spunându-ne că avem mare noroc că nu avem nici un semn pe corp, căci altfel ne-ar fi împușcat imediat, făcând din noi „gardă de sânge” în loc de „gardă de fier”, fiindcă ținem cu românii din România.

AN-DJBh, fond Prefectura Județului Bihor-Beiuș, dosar 101/1940/1944, f. 1
